

Van Amsterdam naar de Poolcirkel (3)

Column *Jacques Grégoire*

Jacques Grégoire is kunstenaar en wandelt voor het laatste deel van zijn kunstproject van Amsterdam naar de Poolcirkel. Voor *De Gierwaluw* zet hij zijn observaties op papier van de vogels en alle bijzonderheden die hij tegenkomt op zijn reis. Deze tocht is net als de voorgaande reizen een kunstwerk. Elke dag schetst en aquarelleert hij het veranderende landschap en portretteert hij in inkt de vogelsoorten die hij tegenkomt. De vierde reis in de serie wandelingen vanuit Amsterdam naar alle windstreken van Europa is begonnen.

Mijn doel is vogels te observeren terwijl ik naar Oslo loop, 325 kilometer naar het noorden. Van tevoren kan ik de omstandigheden niet voorspellen. Ik heb geen weet van het soort landschap en ook het weer kan alle kanten op, dus ben ik op alles voorbereid. Ik word deze tocht begeleid door mijn zoon die weinig verstand heeft van de natuur en vogels, maar zeer enthousiast is en een fysieke instelling heeft waar ik jaloers op ben; de grenzen van het mogelijke zijn nog niet bereikt.

De vroege winterwandeling begint op 1 januari in Göteborg. We vertrekken in de mist en lopen langs het water richting Kungälv. Met de auto is het een kippen-eindje maar tijdens de eerste dag lopen is het aanpassen aan de rugzak, de kleding en het terrein. We hebben ons veel te warm gekleed. Het is 7 graden boven nul, maar overal zie je wel de resten van dik bevroren ijslagen over de rotsen hangen, als slordig gedrapeerde witte gordijnen. In het water zwemt een Grote Zaagbek en

de vogelzang langs de kade is uitbundig. Ik hoor de smeltende zang van de Roodborst en als vanzelfsprekend de Pimpelmee, de Koolmee en de Winterkoning. Ik bemerk dat ik alle vogelsoorten benoem alsof ik ze gezien heb, maar ga volledig op de herkenning van de zang af. Groenling, Vink, Buizerd en Ekster volgen elkaar snel op en ondanks dat we de hele dag in laaghangende bewolking hebben gelopen kunnen we toch 19 vogelsoorten afstrepen.

Gemiddeld lopen we zo'n 28 kilometer per dag. Het aantal soorten dat we zien en horen hangt af van het soort biotoop waar we doorheen lopen. Hier langs de kust overlappen veel biotopen elkaar. Water, weiland en rotskust wisselen elkaar continu af. Een regendag betekent meteen meer dan een halvering van de soorten die je anders had gezien. Elke dag die we noordelijker gaan, gaat de temperatuur met een graad omlaag. Overdag zitten we nu nog net boven nul, maar in de nacht is het al weer aan het vriezen. Er staat een koude noord-oostelijke wind, maar de vogels trekken

zich er niet veel van aan. In het plaatsje Stora Höga bekijken we de Eidereenden die al vroeg in het seizoen zijn begonnen met het voorspel voor het paringsritueel. Vanaf het water klinkt het "oehuu, oehuu" terwijl de schitterend gevormde kop zich iets uitstrekt waardoor de lichtroze gepoederde voorborst goed zichtbaar wordt. De lichtgroene pistachekleur achter in de nek maakt deze eend een van mijn favoriete vogels.

Naast de Eiders zwemmen ook Brilduikers en Wilde Eenden. Ik besef dat ik de Brilduikers in het winterseizoen enkele jaren geleden op weg naar de Zwarte Zee ook in de Donau heb zien zwemmen, zo'n 1500 kilometer zuidelijker, wat een enorm verspreidingsgebied voor zo'n specifieke vogel die afhankelijk is van wat er in het water zwemt en leeft.

We zijn in Scandinavië, dus boven me hoor ik de Raaf en zie ik de Bonte Kraai. De laatste begon ik te vereenzelvigen met armoedige landschappen zoals je die in het voormalige Oostblok en in Ierland tegen komt. Dan bedoel ik niet de omgeving, maar de omstandigheden

De Gierzwaluw

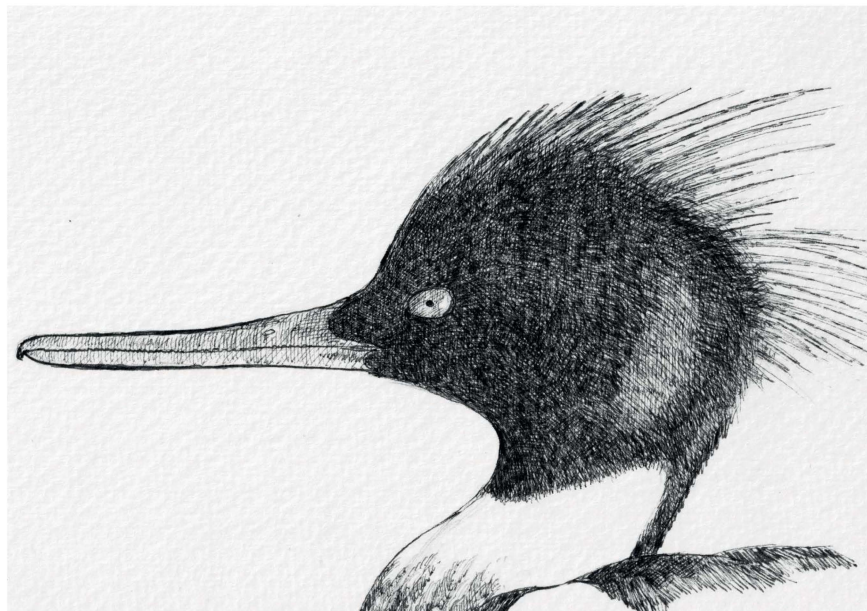

waarin mensen leven wat een weerslag heeft op het landschap. Ik vraag me nog steeds af waarom die scheidslijn er ligt in Europa, waarom in het westen de Zwarte Kraai de overhand heeft en in de andere gebieden de Bonte Kraai. Vroeger kwamen ze ook meer voor in Nederland, waaruit je zou kunnen concluderen dat wij er economisch op vooruit zijn gegaan, alhoewel deze conclusie niet op wetenschappelijke basis kan rekenen.

Het is begonnen te sneeuwen, de temperatuur komt niet meer boven de min vier graden Celsius. We lopen inmiddels door heuvelachtig terrein, bedekt door dichte dennenbossen. We zien de Zwarte Specht en horen de Groene Specht. De Goudhaan sprokkelt voedsel, zenuwachtig vliegend van tak naar tak. Iedere naald

wordt nader onderzocht.

Elke dag is nu anders dan de vorige. Het landschap wordt hier door opeenvolgende geologische lagen bepaald, die over miljoenen jaren zijn gevormd. We lopen door vlak terrein met bolle rotsformaties die begroeid zijn met een mix van loof- en naaldwoud. Aan de kust loopt dit landschap in zee door, waarbij de rotsformaties kleine eilandjes worden. We zien weer Grote Zaagbekken en groepen Eiders. De Stormmeeuw is de enige meeuwensoort die we hier tegenkomen. Aalscholvers vissen in het zoute water. De warme golfstroom zorgt ervoor dat de temperatuur van het water hier nooit onder het vriespunt komt, waardoor er altijd toegang is tot voedsel. Een stukje verder in het binnenland, we lopen inmiddels door twintig centimeter

sneeuw, zitten vissers op het dikke ijs van een zoetwatermeer. Ze vissen door een gaatje te boren met een lange boor van ruim twee meter lang, vervolgens zitten ze op een krukje met de zon in de rug op hun dikke goed isolerende kleding. Ondanks een mooi schijnende zon is het inmiddels echt koud. De lucht is diepblauw. De Goudvink lijkt wel een rode lantaarn tegen het groen van de naaldbomen, beschenen door de winterzon. Ik zie eindelijk de Middelste Zaagbek, een vogel die hoog op mijn lijstje stond. Aan de kust zie ik een Sijs en hoor ik overal de Geelgors. Ook krijg ik een Keep in het vizier, een vogel die in de winter veel zuidelijker hoort te zijn. De winter is tot nu toe enorm mild, en er zijn vogels die de vlucht naar het zuiden zo lang mogelijk uitstellen. Het zou een trend kunnen

worden, maar ook hun einde, als de gok verkeerd uitpakt op hun voortijdige dood als de winter in één keer hard toeslaat. We naderen Oslo als warmere temperaturen eerst de platgelopen sneeuw tot een natte pap smelt en vervolgens tot een levensgevaarlijke ongelijke glijbaan opvriest. We lopen met spikes en de gemiddelde snelheid zakt onder de 3 kilometer per uur. We vertrekken in het donker en komen in het donker aan. De vogels trekken zich niet veel aan van onze ongemakken.

Als ik deze tocht samenvat wat betreft de vogels zie ik een grote overlap met de soorten die we ook in Nederland tegenkomen, minus de waadvogels van het wad. Ik kan weinig nieuwe soorten toevoegen aan mijn lijst. Het zijn toch de meest algemene soorten die hier het best

De Gierzwaluw

vertegenwoordigd zijn. Het landschap, de rust en verlatenheid waren dit keer beter te doen omdat er in tegenstelling tot het binnenland van Zweden meer plaatsen zijn om eten in te slaan en te overnachten. Wat dat laatste betreft hebben we wel weer bijzondere plekken gezien; komend uit een bos in een verlaten oud tankstation in het kantoortje slapen en douchen in een betonnen bunker. Wanneer je geen verwachtingen hebt is elke dag een cadeautje, zo leef ik en bekijk ik de natuur. Alles is bijzonder zolang je

met de verwondering van een kind kan blijven observeren.

Volgende keer: de late lente- of vroege zomerwandeling noordwaarts. ✈️

LEZING

Woensdag 14 september vertelt Jacques Grégoire in Buurtsalon Jeltje over zijn wandeltochten door Europa.

